

яльності інформаційно-аналітичних підрозділів державних і недержавних підприємницьких структур, які діють на ринках.

Застосування інноваційних технологій при вивченні економічних дисциплін сприятимуть підготовці високо-кваліфікованих спеціалістів з аналізу та оцінювання ринкового господарства країни. На базі цього органи державного управління матимуть можливість розробити ефективні економічні механізми, що сприятимуть сталому економічному розвитку країни.

ОБ'ЄКТИВНІСТЬ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Важливим елементом системи освіти є принципи оцінювання знань студентів. Лише об'єктивне оцінювання може дозволити говорити про ефективність освіти. Формальні, спрощені методи оцінювання знань змінюються інтенсивними комплексними системами, які водночас забезпечують й об'єктивність оцінювання навчальних досягнень студентів, і їх мотивацію до плідної роботи упродовж усього періоду навчання.

Головною метою контролю є визначення якості засвоєння студентами навчального матеріалу, ступеня відповідності вмінь і навичок цілям і завданням навчального предмета. У процесі навчання він дає змогу виявити готовність студентів до сприймання, усвідомлення і засвоєння нових знань; отримати інформацію про характер самостійної роботи у процесі навчання; визначити ефективність організаційних форм, методів і засобів навчання; з'ясувати ступінь правильності, обсягу, глибини засвоєння студентами знань, умінь і навичок.

Контроль виконує такі функції: навчальну, стимулюючу, виховну, розвивальну, коригувальну, прогностичну, контрольну, діагностичну та методичну. Відповідно до місця у навчально-пізнавальній діяльності студентів виокремлюють міжсесійний і підсумковий контроль. Міжсесійний контроль полягає у контролюванні навчального процесу в період між сесіями. Йдеться про попередню, поточну і тематичну (модульну) перевірку. Підсум-

ковий контроль має на меті перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентів за тривалий період навчання — семестр, рік, на час завершення курсу навчання і спрямований на виявлення системи і структури знань студентів. Відокремлюють семестровий підсумковий контроль і державну атестацію. Під час навчальних занять у вищому навчальному закладі використовують такі форми контролю: іспити, заліки, колоквиуми, усне опитування, письмові контрольні роботи, модулі, тести, захист курсових та дипломних робіт, звіт про результати практики [1].

Більшість викладачів усвідомлює, що в системі контролю знань студентів є багато недосконалого, що не відповідає сучасним вимогам. Основних недоліків традиційно здійснюваного контролю можна вказати два: а) репродуктивний характер; б) суб'єктивність в оцінюванні навчально-пізнавальної діяльності.

Подолання їх, на наш погляд, у певній мірі, сприятиме впровадження тестового контролю знань студентів. У педагогічній літературі під дидактичним тестом розуміють підготовлений, згідно з певними вимогами, комплекс стандартизованих завдань, що дозволяють виявити в учасників тестування компетенції, піддаються певному оцінюванню за заздалегідь встановленими критеріями.

Тестовий контроль дає можливість викладачеві упродовж досить обмеженого часу перевірити якість знань у значної кількості студентів; за його допомогою стає можливим контроль знань, умінь, навичок на необхідному запланованому рівні. На підготовчому етапі впровадження тестового контролю реальним є самоконтроль, знання оцінюються більш об'єктивно, варто відзначити, що у процесі тестування увага студентів фіксується не на формулюванні відповіді, а на осмисленні її суті, у зв'язку з чим створюються умови для постійного зворотного зв'язку між студентом і викладачем.

Операційною формою контролю є перевірка — порівняння, співвідношення досягнутих результатів із заданими нормами. Трактують рівня відношення досягнутого до прогнозованого прийнято називати процесом оцінювання, а зафіксований у певній системі вимірювання результату (балах, інших цифрових чи словесних характеристиках) оцінкою. Важливими умовами ефективності контролю і дієвості оцінки є чітка визначеність, об'єктивність і коректність норми, якою задаються умови успішності навчальної роботи та її очікувані результати. Оцінка стає ефективним стимулом навчання за умов, якщо вона справедлива і дотримується об'єктивності у вимогах до всіх студентів. Особливо важливо, щоб студенти відчували і визнали справедливість і добро-

зичливість викладача. Оцінка за успішність не повинна залежати від тих чи інших особливостей поведінки студентів або особистих непорозумінь з викладачами, що нерідко трапляється в педагогічній практиці. Оцінку можна вважати об'єктивною, якщо вона відповідає тим зусиллям, які студент затратив на засвоєння навчального матеріалу. Таке визначення дещо обмежене, оскільки самі по собі зусилля не можуть бути критерієм оцінювання успіхів студентів. Воно може бути враховано як один із важливих аспектів оцінювання, як вияв поваги до студента за сумлінність і працелюбство. Об'єктивність оцінки, включає цей психолого-педагогічний підхід і поєднується з оцінюванням справжніх знань студента. Адже те, що більш здібний студент менше витрачає зусиль, порівняно з тим, кому потрібно затратити більше часу на засвоєння програмного матеріалу, зовсім не означає, що до нього застосовано необ'єктивний підхід при оцінюванні.

Суттєве значення має психологічна роль оцінки. Вона виконує дві основні функції: стимулюючу і орієнтувальну. Особливо важливою в психологічному плані є стимулююча функція, пов'язана зі спонукальним впливом на емоційно-вольову сферу особистості студента і, відповідно, сприяє якісному поліпшенню структури інтелекту особистості та пізнавальної діяльності студента, виконуючи і виховну функцію. Нинішня суб'єктно-суб'єктна гуманістична педагогічна парадигма потребує від викладача коректності та поваги до людської гідності студента незалежно від його навчальних досягнень. Ніякими мотивами і причинами не можуть бути виправдані суб'єктивізм, несправедливість, грубість, нетактовність, перенесення оцінки знань, умінь, компетенцій на особистість студента [2]. В.О. Сухомлинський наголошував на тому, що «оцінка морально виправдана тільки тоді, коли вчитель оцінює не здібності, взяті, так би мовити, у чистому вигляді, а в єдності праці і здібностей, причому на перше місце ставиться праця».

Визначити об'єктивно рівень оволодіння людиною знаннями і способами діяльності, як свідчить педагогічний досвід, дуже важко. Щоб полегшити виконання цього завдання, треба розділити два поняття, що перебувають у нерозривному взаємозв'язку — **критерії оцінки і норми оцінки**. Критерії оцінки — це ті положення, урахування яких є обов'язковим при виставленні тієї чи іншої оцінки. Норми оцінки — це опис умов, на які має спиратися педагог, виставляючи студентові оцінку. Виставляючи студентові ту чи іншу оцінку, педагог має враховувати: характер засвоєння вже відомого знання (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота і точність знань); якість виявленого

студентом знання (логіку мислення, аргументацію, послідовність і самостійність викладу, культуру мовлення); ступінь оволодіння відомими способами діяльності, уміннями і навичками застосування засвоєних знань на практиці; оволодіння досвідом творчої діяльності; якість виконання роботи (зовнішнє оформлення, темп виконання, ретельність і т. ін.). [3].

Традиційна система контролю недостатньо враховувала індивідуально-психологічні особливості студентів. Альтернативою традиційній системі навчання і оцінювання успішності студентів стала модульно-рейтингова, яка може, на нашу думку, поліпшати якість вищої освіти в нашій країні. В основі рейтингової системи лежить накопичення оцінок за певний період навчання (модуль, семестр, рік, 5 років) і за різнобічну діяльність. Сума цих оцінок виступає в ролі кількісного показника якості роботи студента порівняно з успіхами його товаришів. Однак вона відображає не тільки якість знань і вмінь, а й точність у роботі, активність, самостійність, творчість. Проводиться періодичне ранжування студентів (а також кінцеве — випускників).

Рейтингова система оцінювання знань передусім активізує самостійну роботу студента, робить її ритмічною і систематичною протягом семестру; краще мотивується навчально-пізнавальна діяльність, підвищується роль стимулювання самостійності, ініціативи, відповідальності, творчості у навчально-пізнавальній діяльності; підвищується об'єктивність оцінювання, значно зменшується психологічне навантаження під час іспиту. Крім того, вона дає змогу викладачеві здійснювати індивідуалізацію навчання та диференційований підхід до студентів, сприяє раціональному вибудовуванню студентом навчання протягом семестру, особливо під час заліково-екзаменаційних сесій [4].

Література

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — 316 с.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. — К.: Знання, 2005. — 486 с. — (Вища освіта ХХІ століття).
3. Декар О. Ю. Форми контролю підготовки спеціаліста в технічному навчальному закладі: Кваліфікаційна робота — К.: КНУТД, 2005. — 25 с.
4. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова, та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2005. — 399 с.